

ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА ЯК ЗАПОРУКА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Тищенко С. В., к.е.н., доцент, Булуй О. Г., к.е.н., доцент
Житомирський національний агроекологічний університет

Продовольча безпека є однією із найважливіших сучасних проблем української економіки. Трансформаційні зміни в соціально-економічному стані України і відповідно швидкі перетворення економічної і політичної ситуації у світі вимагають посиленої уваги до національної продовольчої безпеки країни. Проблема продовольчої безпеки стає все більш гострою і займає вагомое значення в структурі економічної безпеки. До основних питань даної проблематики слід віднести продовольчу незалежність, продовольчу забезпеченість країн і регіонів, безпеку продовольства для життя і здоров'я населення та ін.

Вирішення проблем продовольчої безпеки та її забезпечення має важливе значення та може розглядатися на регіональному й державному рівнях. Необхідність забезпечення продовольчої безпеки як складової економічної безпеки виникає у зв'язку із захистом державних інтересів, а саме: забезпечення соціальної стабільності, задоволення потреб в харчуванні, захист національного товаровиробника продовольчих товарів, створення резервних запасів для стабілізації продовольчого забезпечення.

Питанням забезпечення продовольчої безпеки приділяли увагу українські та зарубіжні учені. Серед українських авторів слід виділити: Ю. Білика, П. Борщевського, В. Гейця, Л. Дейнеко, О. Кочеткова, І. Лукінова, Р. Маркова, Г. Мостового, П. Саблука, В. Трегобчука, В. Юрчишина, В. Вороніна., А. Дегтяр, Б. Гунського та ін. Серед зарубіжних науковців слід відзначити В. Агаєва, В. Балабанова, П. Абалкіна, І. Богданова, З. Ільїну, А. Калініна, Е. Серова, Б. Кумахова, У. Кюостера та ін. Проте дослідження проблем продовольчої безпеки як основи національної безпеки держави не можна вважати вичерпаними,

тому тема дослідження є актуальною і потребує подальшого вивчення.

Продовольча безпека – офіційно прийняте у міжнародній практиці поняття, що використовується для характеристики стану продовольчого ринку країни або групи країн, а також світового ринку. Експерти Продовольчої та сільськогосподарської організації об'єднаних націй (FAO) пропонують продовольчу безпеку розглядати як забезпечення гарантованого доступу всіх жителів планети, країни, регіону до продовольства у будь-який час і обсягах, необхідних для забезпечення активного й здорового способу життя [1, с. 142].

Реальна і повноцінна система продовольчої безпеки України повинна охоплювати такі складові: стабільний розвиток АПК, здатний постійно забезпечувати населення продуктами харчування на відповідному рівні, з можливістю швидкого реагування на кон'юнктуру продовольчого ринку; фізична і економічна доступність необхідної кількості і асортименту продовольства для різних верств населення забезпечується їх платоспроможністю, що не ставить під загрозу задоволення інших основних потреб людини; удосконалення політики протекціонізму (захист вітчизняного виробника) продовольчих товарів від імпортової залежності як в продовольстві, так і ресурсному забезпеченні.

Продовольча безпека держави є важливою складовою частиною економічної безпеки (рисунок 1), яка є частиною суспільної безпеки держави. Продовольча безпека держави – це ступінь забезпеченості населення країни екологічно чистими і корисними для здоров'я продуктами харчування національного виробництва за науково-обґрунтованими нормами і доступними цінами при збереженні й поліпшенні середовища проживання.

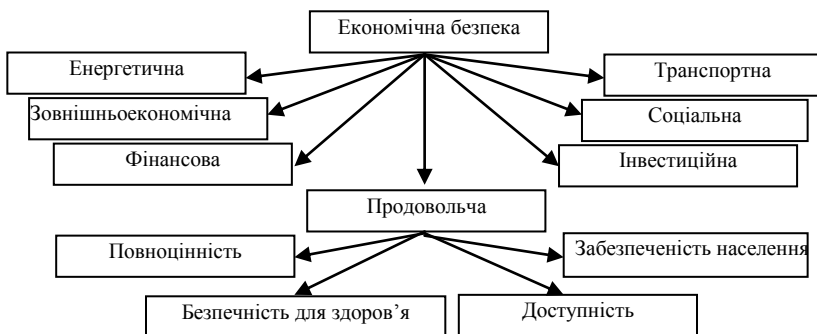

Рис. 1. Продовольча безпека в структурі економічної безпеки держави.

Продукти харчування у життєвій діяльності людини відіграють особливу роль. Експерти вважають, що за життя сучасного покоління продовольча проблема може перерости у глибоку міжнародну кризу.

Забезпечення ефективного функціонування системи продовольчої безпеки безпосередньо залежить від стійкості підсистеми забезпечення; структурних змін в АПК, інвестиційної політики, формування підсистеми технічного забезпечення, удосконалення податкового законодавства, організації банківського обслуговування, створення товарних запасів матеріально-технічних засобів, діючої системи страхування урожаїв і майна підприємств АПК, науково-інформаційного забезпечення.

Продовольчу безпеку безпосередньо пов'язують з національною, економічною безпекою. Вона залежить від багатьох факторів:

- рівня розвитку аграрного сектора, включаючи особисті підсобні господарства;

- розвитку харчової промисловості;

- рівня експортно-імпортних операцій;

- рівня купівельної спроможності та культури населення;

- можливості використання інноваційних технологій;

- фінансових можливостей підприємств;

- матеріально-технічного забезпечення та інвестиційної привабливості підприємств АПК;

- підтримки держави, наданні підприємствам АПК пільг, ефективної фіскальної політики [2].

Забезпечення продовольчої безпеки країни – це створення системи організаційно-економічних та правових чинників по застерезенню економічних загроз. Він включає:

- дослідження стану економіки з метою виявлення і прогнозування внутрішніх і зовнішніх загроз продовольчої безпеки;

- формування нормативно-правової бази безпеки АПК;

- кредитування та підтримка державою вітчизняного виробника харчових продуктів, забезпечення його конкурентоспроможності;

- партнерство виробників харчових продуктів;

- високий рівень захисту здоров'я та життя споживачів харчових продуктів;

- збалансованість харчових продуктів різних вікових та професійних груп населення. Кожний з цих напрямів становить науковий і практичний інтерес та вимагає спеціальних досліджень.

Отже, національна безпека держави насамперед залежить від стабільності розвитку продовольчої безпеки, а її основою є сталий

розвиток економіки та особливо її складової – найголовнішої рушійної сили – АПК. Реформування системи АПК має бути засновано на комплексному підході, що дасть змогу стабілізувати стан аграрно-промислового комплексу та в подальшому розраховувати на його ефективний розвиток. На всіх рівнях державного управління необхідно більш активно піклуватися про продовольчу безпеку громадян та адекватно реагувати на небезпеки і загрози у цій сфері.

Література

1. Кочетков О. В. Формування системи показників продовольчої безпеки України / О. В. Кочетков, Р. В. Марков // Економіка АПК. – 2002. – № 9. – С. 142-158.
2. Немченко В. В. Продовольча безпека України / В. В. Немченко // Збірник наукових праць ВНАУ. – 2012. – №4. – (70) Том 2. – С. 179.
3. Лукінов І. І. Про стратегію трансформування АПК та забезпечення продовольчої безпеки України / І. І. Лукінов, П. Т. Саблук // Економіка України. – 2000. – № 9. – С. 62–81.
4. Басюркіна Н. Й. Забезпечення продовольчої безпеки в умовах трансформації економіки України / Н. Й. Басюркіна // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. праць. – Вип. 29. – Одеса: Вид-во ОДЕУ, 2008. – С. 89–98.